

5. Доктрина информационной безопасности Российской Федерации (утв. Указом Президента РФ от 5 декабря 2016 г. № 646) ГАРАНТ.РУ: <http://www.garant.ru/products/ipo/prime/doc/71456224/#ixzz4VAZON8Nb>
6. J. Arquilla, D. Ronfeldt. The Emergence of Noopolitik: toward an american information strategy. RAND, 1999. 102 pp. P.46.
7. Baichik A.V., NikonovS.B..Noopolitik as global information strategy // VestnikSt.Petersburg University, Ser. 9. 2012. Issue. I. p. 207-213/
8. Судоргин О.А. Современная информационная политика государства: мировой опыт и российская практика.: автореф. дис. ... д-р полит.наук Москва, 2011.
9. Aspen Institute. How the Internet is changing International Politics and Diplomacy. 2002. С.2.

Тацяна ПАДАЛЯК

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

ГЕАПАЛІТЫЧНЫЯ ВЫКЛІКІ СУЧАСНАСЦІ І ПРАБЛЕМА НАЦЫЯНАЛЬнай ІДЭНТЫЧНАСЦІ ВА ўМОВАХ ГЛАБАЛІЗАЦЫІ І МІЖНАРОДНАЙ ІНТЭГРАЦЫІ

Ва ўмовах імклівай глабалізацыі, шырокага распаўсюджання і развіцця інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій асаблівае гучанне набывае праблема нацыянальнай ідэнтычнасці. «Транскультурны перанос каштоўнасцей з дапамогай камунікацый можа прывесці да ўніфікацыі і збяднення нацыянальных культур», – справядліва адзначаюць А. Калмыкоў і Л. Каханавя [1, с. 70]. Гэта надзвычай небяспечны шлях, паколькі нацыянальная культура аказвае істотны ўплыў на духоўны стан грамадства. Яе невыпадкова называюць стратэгічным рэсурсам, своеасаблівым рухавіком будучыні. Культурна-адукацыйны ўзровень грамадства ў значнай ступені прадвызначае эканамічныя, сацыяльна-палітычныя дасягненні краіны, ідэалагічныя, духоўна-маральныя вектары яе развіцця і, па вялікім рахунку, – гістарычны лёс.

Багатыя традыцыі беларускага народа фарміраваліся на працягу многіх стагоддзяў у надзвычай складаных сацыяльна-гістарычных умовах. Сузор’е асветнікаў, прадстаўнікоў філасофскай і грамадска-палітычнай думкі беларускай зямлі дастаткова выразна прасочваецца ад старажытных часоў да сучаснасці. Гуманістычныя тэндэнцыі вызначаюць старажытнабеларускую культуру, што яскрава выявілася ў самаадданай культурна-асветніцкай дзейнасці Ефрасінні Полацкай і Кірылы Тураўскага, імёны якіх сталі набыткам сусветнай культуры.

І пазней, у эпоху Адраджэння і Рэфармацыі XVI–XVII стст. Інтэнсіўна развіваліся розныя сферы нацыянальнай духоўнай творчасці, а мова, грамадска-палітычная, прававая, філасофская думка. Асоба заснавальніка беларускага і ўсходнеславянскага кнігадрукавання Францыска Скарыны – узор высакароднага служэння сваёй Айчыне, ідэалам свабоды і гуманізму. Дастаткова адчувальным для беларускіх земляў на працягу ўсяго гістарычнага развіцця быў працэс узаемадзейнення з суседнімі культурамі. Знешнія ўплывы накладваліся на мясцовыя звычаі і традыцыі, садзейнічалі фарміраванню і развіццю іх новых накірункаў. У тым ліку і гэта абумовіла самабытную ўнікальнасць нацыянальнай беларускай культуры як часткі сусветнай культурнай прасторы. Многія таленты, мысліцелі і асветнікі – ураджэнцы Беларусі – належаць у роўнай ступені і беларускаму, і іншым народам: Мікола Гусоўскі, Сымон Будны, Мялецкі Смятрыцкі, Сімяон Полацкі, Адам Міцкевіч, Напалеон Орда, Станіслаў Манюшка, Тадэвуш Касцюшка, Міхал Агінскі, Ігнат Дамейка. Гэта яркая ілюстрацыя таго, што культурная спадчына – скарбонка кожнай нацыі і ў той жа час – усяго чалавецтва. Культурна-гістарычная спадчына Беларусі вызначае і развівае нацыянальную самасвядомасць, з’яўляецца, з аднаго боку, захавальніцай, а з другога – генератарам агульначалавечых каштоўнасцей. Беларуская журналістыка канца XX – пачатку XXI стст. шмат увагі ўдзяляе гэтым пытанням.

У мэтах захавання самабытнасці традыцыйных культур ва ўмовах глабалізацыі 2 лістапада 2001 года Генеральнай канферэнцыяй ААН па пытаннях адукацыі, навукі і культуры была прынята «Усеагульная дэкларацыя ЮНЕСКА аб культурнай разнастайнасці» [2], дзе вызначаны асноўныя шляхі захавання культурнай разнастайнасці і культурнага плюралізму, унікальнай нацыянальнай спадчыны народаў. Згодна з гэтым дакументам, культура разглядаецца як «комплекс адметных духоўных, матэрыяльных, інтэлектуальных і эмацыянальных праяў грамадства або сацыяльнай групы, а гэта ўключае ў сябе, акрамя мастацтва і літаратуры, таксама стылі жыцця, спосабы суіснавання, сістэмы каштоўнасцей, традыцыі і вераванняў» (Літаратура і мастацтва. 2002. 15 лістапада). У Дэкларацыі адзначаецца, што працэсу глабалізацыі спрыяе развіццё новых інфармацыйных і камунікацыйных тэхналогій, і ўсё ж існуюць умовы для абнаўлення дыялогу паміж культурамі і цывілізацыямі. Асабліва ўвага звяртаецца на тое, што творчасць жывіцца каранямі культурнай традыцыі, але расцвітае ў кантэксце з іншымі культурамі; неабходна захоўваць спадчыну ва ўсіх яе формах, павялічваць і перадаваць будучым пакаленням як суму чалавечага досведу і памкненняў. Адзін з найбуйнейшых рускіх навукоўцаў-

гуманітарыяў XX ст. Д. Ліхачоў, якога небеспадстаўна называюць Чалавек-культура, сцвярджаў: «Ёсць вялікае адрозненне паміж экалогіяй прыроды і экалогіяй культуры. <...> У пэўнай ступені страты ў прыродзе можна аднавіць. <...> Іншая справа з помнікамі культуры. Іх страты аднавіць немагчыма, бо помнікі культуры заўсёды індывідуальныя, заўсёды звязаны з пэўнай эпохай, з пэўнымі майстрамі. Кожны помнік руйнуецца навечна, скажаецца навечна» [3, с. 71].

У студзені 2015 года на 42-м з'ездзе грамадскага аб'яднання «Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі» Прэзідэнт Беларусі А. Лукашэнка падкрэсліў, што ў эпоху глабалізацыі нацыянальныя культуры не страчваюць актуальнасці: «Ёсць ходкае меркаванне: у сучасным свеце няма месца нацыянальным культурам, а ім на змену прыходзіць адна – глабальная. Думаю, што гэта не так. У кожнага народа ёсць уласная сістэма каардынат, вектар развіцця, зададзены яго гістарычным вопытам і нацыянальнай культурай. Праз іх прызму мы ўспрымаем свет. <...> І гэта дазваляе нам перажыць, “пераварыць”, калі хочаце, глабалізацыю, узяць ад яе толькі тое, што нас умацоўвае». Ён звярнуў увагу на наступную акалічнасць: «Культура – вось што робіць беларуса беларусам, а не проста “тутэйшым”, у якой бы кропцы зямнога шара ён ні знаходзіўся. Не толькі наша багатая спадчына: літаратура, музыка, архітэктура – але і мова, якую мы павінны ведаць, гісторыя, якую мы павінны памятаць, і каштоўнасці, якія мы павінны паважаць» [4].

Захаванне культурнай самабытнасці беларускага народа, зберажэнне гісторыка-культурнай спадчыны і развіццё нацыянальных культурных традыцый – у цэнтры ўвагі беларускіх медыя, якія рэгулярна і сістэмна паведамляюць пра ход аднаўлення найбольш значных аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны краіны: Мірскі замак, будынкі былога езуіцкага калегіума і Спаса-Праэбражэнская царква ў Полацку, комплекс Успенскага манастыра ў Жыровічах, Верхні замак у Навагрудку, палац Румянцавых і Паскевічаў у Гомелі, Барысаглебская царква ў Гродне, Лідскі замак. У выніку рэстаўрацыйных работ вяртаюцца і ўключаюцца ў кантэкст жыццядзейнасці сучаснага грамадства лепшыя творы нацыянальнага мастацтва і культуры. Ва ўмовах глабалізацыі, слухна адзначае Т. Адула, важна «не толькі зберагчы самабытную нацыянальную культуру, духоўныя традыцыі і ўстоі, але і ўзбагаціць жыццё суйчыннікаў лепшымі дасягненнямі культуры. <...> Гэта магчыма ў тым выпадку, калі дзяржавай, грамадскімі арганізацыямі і аб'яднаннямі, грамадзянамі будзе праводзіцца вывераная стратэгія ў галіне культуры, задзейнічаны феномены нацыянальнай свядомасці і патрыятызму» [5, с. 27].

Указаная праблематыка надзвычай актуалізавалася ў 2010-я гг. Так, у снежні 2016 года безадказныя, недарэчна-скандальныя публічныя заявы адносна Беларусі прагучалі з вуснаў аднаго з расійскіх чыноўнікаў: нібыта беларускай мове толькі 90 гадоў і да т.п. Гэта не засталася без увагі масмедыя і дзяржаўных структур: у Міністэрства замежных спраў адразу быў выкліканы саветнік-пасланнік Пасольства Расійскай Федэрацыі ў Рэспубліцы Беларусь, яму «быў заяўлены пратэст у сувязі з растыражаванымі СМІ выказваннямі дырэктара Федэральнай дзяржаўнай навуковай бюджэтнай установы «Расійскі інстытут стратэгічных даследаванняў» Рашэтнікава Л. П. у адрас Рэспублікі Беларусь» (Звязда, 2016, 23 снежня). «Беларускім бокам была дадзена прынцыповая ацэнка ў дачыненні да неабгрунтаванасці па сутнасці і катэгорычнай непрымальнасці па форме падобных заяў, – гаворыцца ў прэс-паведамленні знешнепалітычнага ведамства. – Падкрэслена, што яны абсалютна не адпавядаюць стратэгічнаму характару беларуска-расійскіх адносін, а таксама зафіксаваным у двух- і шматбаковых дакументах прынцыпам, на якіх грунтуецца супрацоўніцтва нашых брацкіх дзяржаў, – павагі суверэнітэту, незалежнасці і тэрытарыяльнай цэласнасці» (Звязда, 2016, 23 снежня).

Разглядаючы пытанні станаўлення нацыянальнай ідэнтычнасці насельніцтва ў Рэспубліцы Беларусь ва ўмовах глабалізацыі і міжнароднай інтэграцыі, Л. Цітарэнка ў манаграфіі «Нацыянальная ідэнтычнасць і сацыякультурныя каштоўнасці насельніцтва ў сучасным беларускім грамадстве» падкрэслівае, што праблема ідэнтычнасці «звычайна абвастраецца ў перыяд рэзкіх сацыяльных змен, якія перажывае народ, дзяржава, рэгіён» [6, с. 3]. Гэта ўласціва і для «постсавецкай прасторы, дзе насельніцтва разам з краінай свайго грамадзянства (СССР) і яе сацыяльна-эканамічнай сістэмай страціла важныя жыццёвыя арыенціры.<...> Не з’яўляецца выключэннем і ідэнтычнасць; яна таксама істотна змянілася як на індывідуальным, так і на групавым узроўні» [6, с. 3]. Даследчык мяркуе, што «на ўзроўні ўсяго соцыуму грамадзяне Беларусі не надаюць вялікага значэння праблеме нацыянальнай ідэнтычнасці» [6, с. 132]; «у беларусаў няма сацыяльна-культурных пераваг, якія аб’ядноўваюць усю нацыю, таму няма і агульных універсальскіх каштоўнасцей, якія вызначаюць усіх грамадзян Беларусі як адзіную маналітную “мы-групу”» [6, с. 133]. Гэтыя сентэнцыі, як сведчыць рэчаіснасць, з’яўляюцца досыць спрэчнымі; на наш погляд, яны маюць статус палемічных. Разам з тым Л. Цітарэнка адзначае, што новы тып нацыянальнай ідэнтычнасці, замест страчанага савецкага, павінен быць сфарміраваны, паколькі «яго

канструяванне і ўмацаванне ў якасці сродку кансалідацыі ўсяго насельніцтва неабходна нацыянальнай беларускай дзяржаве» [6, с. 133].

Да пытанняў распрацоўкі ідэалогіі беларускай дзяржаўнасці звярталіся многія вядомыя спецыялісты сацыяльна-гуманітарных галін ведаў, у тым ліку Я. Бабосаў, У. Мельнік, А. Слука. «Неабходна мець на ўвазе, што наша краіна – асоба касмічных памкненняў, і ёй неабходна звышмоцная духоўная сіла, каб утрымацца на гуманістычнай арбіце асваення наасферных вышынь. Патрэбен новы стыль інтэлектуальнага жыцця і паводзін, каб не засмечваць інфармацыйнае грамадства сярмяжнасцю нашага існавання ў недалёкім мінулым. Адсюль даволі высокія запатрабаванні беларусаў і да сябе, і да эпохі, у якой мы збіраемся жыць. Каб новы час выбраў нас, неабходна светлая ідэя, якая “запаліць” магутнай стваральнай энергіяй усіх людзей і прывядзе грамадства да пажаданага гарманічнага духоўнага і матэрыяльнага суіснавання ў свеце, стане прыгожай пажыццёвай марай і галоўнай узнёслай мэтай і справай кожнага грамадзяніна Рэспублікі Беларусь», – лічыць А. Слука [7, с. 6]. На яго думку, нацыянальная ідэя «ўяўляе сабой сістэму культурна-этычных, філасофска-палітычных і сацыяльна-эканамічных поглядаў», гэта «ідэал, да якога імкнецца грамадства» [7, с. 7]. Даследчык мяркуе, што «асноўнымі фактарамі фарміравання самасвядомасці беларускага этнасу былі родная мова, працэс узнікнення і станаўлення нацыі і стварэння самастойнай дзяржавы. <...> Беларуская мова стала энергетычным рухавіком.<...> Толькі беларуская мова вывела нас на самастойны шлях гістарычнага развіцця. І падкрэслім, што ніякія шматлікія захопніцкія войны, агрэсіўная палітыка блізкіх і далёкіх суседзяў не маглі спыніць працэс умацавання беларускай нацыі, як і знішчыць беларускую мову, нягледзячы на яе шматлікія забароны з боку каранаваных асоб і каланіяльных урадаў. Гэта толькі гартавала беларускую нацыю і рыхтавала яе да зоркавага часу, які, на нашу думку, стукнецца ў дзверы сённяшняга дня» [7, с. 349]. Нельга не пагадзіцца: менавіта ў мове – будучыня беларускага народа «як самабытнага і самастойнагаеўрапейскага народа» [7, с. 350].

На працягу многіх стагоддзяў лепшыя сыны і дачкі Беларусі надавалі шмат увагі моўнай праблематыцы. Так, у артыкуле «Ці маем мы права выракацца роднай мовы?» (1914) Я. Купала пісаў: «Беларус часта мо і не цяміў, чаму ён так трымаецца сваёй гутаркі, але не трымацца яе не мог: выракаючыся мовы сваёй, быў павінен вырачыся самога сябе, выкрывіць сваю душу, выракаючыся, павінен быў ісці проці ўсяго святога, непадменнага на свеце, проці ўсяго таго, што паказвае адменнасць чалавека ад скаціны» [8, с. 37]. Паэт адчуваў, што ў мове – душа народа, адметнасць бачання свету, тое непаўторнае, што вылучае

яго сярод іншых народаў. Беларуская мова, доўгі час пазбаўленая кніжнай апрацоўкі, глыбінна адлюстроўвае характар беларусаў – працавітага, цярплівага народа. У фарміраванне беларускай літаратурнай мовы, станаўленне патрыятычнай свядомасці народа велізарны ўклад унесла нацыянальная журналістыка. У лістападзе 1906 года з’явілася газета «Наша ніва» («Наша Ніва. Першая Беларуская Газэта з Рысункамі. Выходзіць што тыдзень рускімі і польскімі літэрамі»). У артыкуле «Аб беларускім нацыянальным адраджэнні» (1909) рэдактар-выдавец А. Уласаў пісаў, што газета «выклікала грамаду супрацоўнікаў-сялян і гэтак зрабілася народным дзелам – народнай уласнасцю» [9, с. 19]. Газета была цэнтрам літаратурнага жыцця Беларусі: на яе старонках упершыню пабачылі свет многі ятворы Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, Цёткі, Змітрака Бядулі, Ядвігіна Ш., Цішкі Гартнага, Максіма Гарэцкага, Канстанцыі Буйло, Алеся Гаруна, Браніслава Тарашкевіча. Увогуле каля ста аўтараў апублікаваліся ў «Нашай ніве», «фактычна гэта былі пісьменнікі і публіцысты, якія сталі заснавальнікамі беларускай культуры XX ст., вывелі нацыянальную літаратуру і мастацтва на шлях паскоранага развіцця» [10, с. 184]. Да часу стварэння газеты, падкрэслівае А. Слука, «на тэрыторыі Беларусі складалася драматычная моўная сітуацыя. Афіцыйнай мовай зносін была руская, значная частка людзей заходніх абласцей размаўляла па-польску. У гарадах да рускай і польскай далучылася яшчэ і яўрэйская мова. Толькі ў вёсцы <...> захавалася родная мова, якая і жывіла дзейнасць дэмакратычнай інтэлігенцыі. Зразумела, што ўказам цара нельга забараніць народу размаўляць на сваёй мове. Менавіта сяляне здолелі захаваць і зберагчы яе нацыянальны каларыт. <...> Газета “Наша ніва” вярнула роднае слова грамадству. Нетаропка і паступова, усяго за адно дзесяцігоддзе, былі выкрышталізаваны асновы беларускай літаратурнай мовы» [10, с. 189–190].

У 1918 г. адзін з актыўных аўтараў «Нашай нівы» Б. Тарашкевіч выдаў першую «Беларускую граматыку для школ», якая адыграла значную ролю ў станаўленні беларускай літаратурнай мовы. Навуковец абагульніў і замацаваў пісьмовыя традыцыі, што фарміраваліся ў той час у выданні мастацкай, навукова-папулярнай і публіцыстычнай літаратуры, улічыў здабыткі тагачаснай лінгвістыкі (даследаванні А. Шахматава, Я. Карскага), вопыт папярэднікаў. Граматыка Б. Тарашкевіча доўгі час была галоўным падручнікам па беларускай мове. На працягу 1920-х гг. вытрымала некалькі перавыданняў і забяспечыла выкарыстанне беларускай мовы ва ўсіх сферах ужытку, дзе яна інтэнсіўна ўкаранялася. І зараз дарэформенную (рэформа правапісу адбылася ў 1933 г.) беларускую мову па прозвішчы стваральніка

граматыкі называюць «тарашкевіцай»: унікальны выпадак не толькі ў беларускай, але ў сусветнай лінгвістыцы і адначасова – сведчанне прызнання вялікіх заслуг вучонага-мовазнаўца.

Мова тытульнай нацыі – адна з вызначальных каштоўнасцей грамадства, духоўная скарбонка народа. Мова з’яўляецца адным з асноўных інструментаў журналістыкі і сродкам захавання нацыянальна-культурнай ідэнтычнасці беларускага народа. Аднак, як ні парадаксальна, змяншаецца да недапушчальнай адзнакі колькасць публікацый на беларускай мове ў рэспубліканскіх і рэгіянальных газетах, якія выдаюцца на дзвюх мовах.

Не будзе памылкаю сцвярджаць, што нацыянальная мова – своеасаблівая «візітоўка» краіны, таму клопат пра яе – справа дзяржаўная. У снежні 2006 года Прэзідэнт Беларусі А. Лукашэнка правёў нараду з членамі Рэспубліканскага савета рэктараў вышэйшых навучальных устаноў, дзе адзначыў, што лічыць ненармальнай сітуацыю, калі ў асобных гімназіях практыкуюць «адзін урок беларускай мовы ў тыдзень і шэсцьурокаў англійскай» (Звезда, 2006, 20 снежня). Ён падкрэсліў, што «англійскую мовутрэба ведаць, але трэба ведаць і сваю родную мову». Падстава для гэтай размовы была досыць сур’ёзнай. З другой паловы 1990-х гг. пачалі пераарыентавацца на рускую мову навучання беларускія школы і класы, з кожным годам беларуская мова губляла свае пазіцыі як мова навучання. Так, з 1 млн 200 тыс. беларускіх вучняў, што селі за парты 1 верасня 2006 года, менш як 23% мелі беларускую мову асноўнай мовай навучання (Літаратура і мастацтва, 2006, 17 лістапада). Між тым, паводле стандартаў ЮНЕСКА, калі на нацыянальнай мове краіны навучаюцца менш як 30% вучняў, яна знаходзіцца пад пагрозай знішчэння.

У звароце да парламентарыяў пятага і шостага скліканняў у кастрычніку 2016 года А. Лукашэнка яшчэ раз звярнуў увагу, што ў кожнай нацыі ёсць свае прыкметы нацыянальнага, гэта ў тым ліку і мова. І зноў звярнуў увагу Міністэрства адукацыі на «перакос»: у пятым, шостым класе англійскай мовы па 4–5 гадзін, а беларускай мовы і літаратуры – толькі дзве. Пры гэтым удакладніў: пасля колішняй яго заўвагі адну гадзіну дадалі (Советская Белоруссия, 2016, 8 кастрычніка).

Спецыяльная група па ўдасканаленні сістэмы агульнай сярэдняй адукацыі, створаная пад старшынствам намесніка прэм’ер-міністра Беларусі, у кастрычніку 2014 года грунтоўна аналізавала моўную сітуацыю, адзначаючы важнасць захавання і вывучэння беларускай мовы. Члены рабочай групы прапанавалі вярнуць абавязковую задачу экзаменаў па дзвюх дзяржаўных мовах, беларускай і рускай, за курс сярэдняй школы, а не па выбары: гэта прывяло да таго, што на

цэнтралізаваным тэсціраванні ў 2014 г. беларускую мову выбралі толькі 15% выпускнікоў школ. «Настаўніцкая газета» ў падрабязнай справаздачы з пасяджэння спецыяльнай групы прывяла і наступныя меркаванні: «Калі наша мова пойдзе са школы – яна пойдзе з нашай нацыі, якая ператворыцца ў насельніцтва», «На жаль, сёння мы добраахвотна, як кажучь, па добрай волі адмаўляемся ад роднай мовы, а так можна страціць і сваю дзяржаву, сваю Радзіму, а гэтага мы дапусціць не можам. Сітуацыя ўжо даходзіць да абсурду. Напрыклад, як можна выдаваць на рускай мове падручнікі па гісторыі Беларусі і па геаграфіі Беларусі? Трэба тэрмінова вырашыць гэтае пытанне» (Настаўніцкая газета, 2014, 14 кастрычніка). Сувяз паміж лінгвістамі, даследчыкамі роднай мовы, педагогамі і сродкамі масавай інфармацыі – фіксатарамі і носьбітамі сучаснай (жывой) беларускай мовы – павінна быць больш цеснай, узаемакарыснай і ўзаемаўзбагачальнай.

Такім чынам, геапалітычная абстаноўка пачатку XXI ст. дакладна дэманструе, што перад беларускім грамадствам паўстаюць досыць сур'ёзныя пытанні, звязаныя з забеспячэннем суверэнітэту, грамадскай згоды, нацыянальна-культурнай ідэнтычнасці. Сімвалам нацыянальнай самаідэнтыфікацыі з'яўляецца беларуская мова. Аднак неабходна канстатаваць, што моўная сітуацыя можа разглядацца як пэўны сацыякультурны і геапалітычны выклік. Паколькі Беларусь знаходзіцца «на мяжы», у прасторы паміж Захадам і Усходам, ёй неабходна самавызначыцца, зацвердзіць адметнае культурнае аблічча, нацыянальны твар і традыцыі. Гэта з'яўляецца выключным маральна-псіхалагічным патэнцыялам, каталізатарам згуртавання нацыі. І, адначасова, ключавым аксіялагічным складнікам ідэалогіі беларускай дзяржавы, паколькі забяспечвае захаванне жыццядзейнасці, цывілізацыйнай матрыцы соцыуму, устойлівага развіцця Рэспублікі Беларусь як суверэннай краіны.

Літаратура

1. Калмыков, А. А. Интернет-журналистика : учеб. пособие / А. А. Калмыков, Л. А. Коханова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 383 с.
2. Всеобщая декларация ЮНЕСКО о культурном разнообразии. Принята 2 нояб. 2001 г. Генеральной конференцией Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/cultural_diversity.shtml. – Дата доступа: 08.09.2016.
3. Лихачев, Д.С. Избранное. Мысли о жизни, истории, культуре / Д.С. Лихачев ; сост., подг. текста и вступ. ст. Д.Н. Бакуна. – М. : Рос. фонд культуры, 2006. – 336 с.

4. Лукашенко: государство готово выстраивать отношения с молодежью на полном взаимном доверии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.belta.by/president/view/lukashenko-gosudarstvo-gotovo-vystraiivat-otnosheniya-s-molodezhju-na-polnom-vzaimnom-doverii-155332-2015>. – Дата доступа: 10.05.2015.

5. Адула, Т. Захаванне нацыянальнай культуры / Т. Адула // Беларус. думка. – 2005. – № 7. – С. 20–27.

6. Титаренко, Л.Г. Национальная идентичность и социокультурные ценности населения в современном белорусском обществе / Л.Г. Титаренко. – Минск : РИВШ, 2006. – 144 с.

7. Слука, А. Г. Нацыянальная ідэя / А. Г. Слука. – Мінск : РИВШ, 2008. – 364 с.

8. Купала, Я. Ці маем мы права выракацца роднай мовы? / Я. Купала // Поўны зб.тв. : у 9 т. – Мінск : Маст. літ., 2002. – Т. 8. – С. 34–38.

9. Уласаў, А. М. Аб беларускім нацыянальным адраджэнні / А. М. Уласаў // Расстраляная літаратура: творы беларускіх пісьменнікаў, загубленых карнымі органамі бальшавіцкай улады / уклад. Л. Савік, М. Скоблы, К. Цвіркі, прадм. А. Сідарэвіча, камент. М.Скоблы, К. Цвіркі. – Мінск : Кнігазбор, 2008. – С. 17–19.

10. Слука, А. Г. Беларуская журналістыка : у 3 ч. / А. Г. Слука. – Ч. 1 – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т, 2000. – 232 с.

Кристина ПИРОГОВА

*Запорожский национальный университет,
Украина*

СПОРТИВНЫЕ СОРЕВНОВАНИЯ В КУЛЬТУРНОЙ И МАСС-МЕДИЙНОЙ ИНДУСТРИИ ГОРОДА

Актуальность исследования подтверждается интенсивностью проведения спортивных соревнований в современном мире и освещения их в средствах массовой информации. Спорт как социокультурный феномен достигает массовости благодаря широкому спектру воздействия на разные сферы жизнедеятельности человека, способен развивать и улучшать индустрию страны. В последние несколько лет некоторые страны показывают стремительные и результативные действия касательно спортивных событий. Подобные наблюдения дают основания и аргументы для глубокого анализа спортивных соревнований, в частности автогонок, как таковых, что способны влиять на культурную и масс-медийную индустрию города и страны в целом. Любая страна стремится завоевать право проводить самые престижные спортивные соревнования. С этой целью создается множество программ гармоничного разви-